

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ
ÜLKE BİLGİ NOTLARI

AZERBAJCAN CUMHURİYETİ

AZERBAJCAN CUMHURİYETİ

ÜLKE KİMLİK KARTI

RESMİ ADI	AZERBAJCAN CUMHURİYETİ
BAŞKENTİ	BAKÜ
BAĞIMSIZLIK TARİHİ	18 Ekim 1991
YÖNETİM BİÇİMİ	CUMHURİYET
CUMHURBAŞKANI	İLHAM ALİYEV
RESMİ DİLİ	AZERİ TÜRKÇESİ
YÜZÖLÇÜMÜ (km ²)	86 600
NÜFUS (kişi) (2021-Temmuz)	10 282 283
ULUSLARARASI TELEFON KODU	994
PARA BİRİMİ	MANAT (AZN)
ORTALAMA DÖVİZ KURU (\$/AZN) (2020)	1,7
GSYH (milyar \$) (2020)*	41.67
ENFLASYON ORANI (TÜFE) (%) (2019)	2,6
DIŞ TİCARET HACMİ (milyar \$) (2019)	33,2
OECD Ülke Risk Sınıflandırması**	5

Kaynak : CIA - World Factbook

*tahmini

**OECD Ülke Risk Sınıflandırmasına göre ülkeler 0 (en düşük) ile 7 (en yüksek) arasında değerlendirilmektedir.

DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER

T.C. BAKÜ BÜYÜKELÇİLİĞİ

Büyükelçi : Ahmet DEMİROK
Adres : Samed Vurgun Küçesi 134, Bakü/Azerbaycan
Telefon : +994 12 444 73 20
E-posta : embassy.baku@mfa.gov.tr

T.C. BAKÜ TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Gümrük Müşaviri : Eser ÇENGEL
Adres : Turkish Embassy Office of the Commercial Counsellor, Samed Vurgun Küçesi No: 134, Baku, Azerbaijan
Telefon : +994 12 441 39 68
E-posta : baku@ticaret.gov.tr

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ

Büyükelçi : Khazar İBRAHİM
Adres : Diplomatik Site, Baku Sok. No:1, Oran 06450
Telefon : +90 (312) 491 16 81 - 82 - 83
E-posta : ankara@mission.mfa.gov.az

GENEL BİLGİ

Coğrafi Yapı

Azerbaycan Cumhuriyeti Kafkasların geçiş noktası üzerinde, Büyük Kafkaslar ile Küçük Kafkaslar arasında yer almaktadır. Bölgenin en önemli özelliği tarihi geçit ve ticaret yolları üzerinde bulunmasıdır. Kuzeyinde Gürcistan (480 km) ile Rusya Federasyonu'na bağlı Dağistan Özerk Cumhuriyeti (390 km), güneyinde İran İslam Cumhuriyeti (756 km), batısında Ermenistan (1 007 km) ve Türkiye Cumhuriyeti (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile 11 km uzunluğunda ortak sınırı bulunmaktadır), doğusunda ise Hazar Denizi (713 km) yer almaktadır.

86 600 km²'lik toplam araziye (%11,5 orman, %1,6 su havzası, %50 tarıma elverişli topraklardır ki, bunun %27'si otlaklar ve %36,9'u diğer topraklardır.) sahip olan Azerbaycan 44-52 doğu meridyenleri ve 38-42 kuzey paralelleri arasında bulunmaktadır. Bakü'den Kuzey Kutba olan mesafe 5 550 km ve Ekvator'a olan mesafe ise 4 440 km'dir. Dünyada en büyük göl olan Hazar Denizi 400 000 km² büyüklüğünde olup, en derin yeri 1 025 metredir.

Azerbaycan'ın ortalama deniz seviyesinden yüksekliği 657 metredir. Dağlık arazi Büyük Kafkas, Küçük Kafkas ve Talış Dağlarından oluşur. Kür-Aras ovası en büyük düzlüktür. En düşük rakım (Hazar Denizi) -28 m ve en yüksek nokta (Bazardüzü Dağı) 4 466 m'dir.

Dünyadaki 11 iklim çeşidinin 9'una sahip olan Azerbaycan'ın iklimini Büyük Kafkas Dağlarının kuzeyden gelen soğuk hava kütleleri, Küçük Kafkas Dağlarının güneyden gelen sıcak tropik hava akımları ve Hazar Denizi etkilemektedir.

Azerbaycan dünyanın çok değişik iklim tiplerine sahip ülkelerden biridir. Doğü ve orta kısımları alçak ve düzlük olduğu için, kışları ılık, yazları çok sıcak geçer. Güney doğü kısmı ise nemli subtropikal bir iklime sahiptir. Bölgeye düşen yıllık yağış miktarı 1 200-1 400 mm.'dir. Diğer bölgeler ise, kurak ve yarı kurak görünüme sahiptir. Tarımsal faaliyetlerin çoğu Kür ve Aras nehirleri civarında yapılmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Azerbaycan Parlamentosu, 31 Ağustos 1991'de ülkenin bağımsızlığını ilan etmiştir. 18 Ekim 1991 tarihinde de Meclis Bağımsızlık Kanunu'nu kabul etmiştir. Ülke, 12.11.1995 tarihine kadar 1991'de Azerbaycan Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilen, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının yeniden ihdas edilmesine dair kanunun verdiği yetkiyle idare edilmiştir.

Halihazırda Azerbaycan, 12 Kasım 1995 tarihinde kabul edilen yeni Anayasa ile idare edilmektedir. Anayasaya göre ülkenin yönetim biçimi Cumhuriyet'tir.

Azerbaycan Milli Meclisi, 125 Milletvekilinden oluşmaktadır. Bunların 25'i siyasi partilerden, 100'ü ise bağımsız olarak seçilmektedir. Ülkede 30'un üzerinde siyasi parti faaliyet göstermektedir.

Azerbaycan'da Cumhurbaşkanını 5 yıllık süre için halk seçmektedir. Hiç kimse ikiden fazla Cumhurbaşkanı seçilemez şartı, 18.03.2009 tarihinde yapılan Referandum ile kaldırılmıştır.

Cumhurbaşkanı hem devletin hem de yürütmenin başıdır. Her türlü idari kararı almak ve devlet teşkilatına şekil ve yön vermek yetkisine sahip bulunmaktadır. Başbakanı, Bakanları ve diğer devlet görevlilerini atamak ve görevden alma yetkisi vardır. Anayasaya göre, Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı'nın yüksek icra organı olup, ona tabidir ve aynı zamanda da ona karşı sorumludur.

Cumhurbaşkanının kanunlardan sonra Bakanlar Kurulu Kararlarından önce gelen ve "Ferman" adı verilen hukuki kararlar alma yetkisi de vardır. "Ferman" denen hukuki kararlar, kanun gücünde olup, icrai hüviyete sahiptir. Bu yönü ile Cumhurbaşkanı yasama yetkisiyle de teçhiz edilmiştir. Başbakanın ve Bakanların Milli Meclis üyesi olma şartı aranmamaktadır.

Dağlık Karabağ sorunu nedeniyle Azerbaycan ve Ermenistan arasında yıllardır süregelen anlaşmazlık kapsamında Ermenistan, 29 yıl önce işgal ettiği Karabağ topraklarını genişletmek için 27 Eylül 2020 tarihinde Azerbaycan'a saldırıya geçmiştir.

Saldırı sonrası, Azerbaycan ordusu bu askeri saldırıya karşı çıkmış ve Ermeni ordusunun saldırılarını püskürterek, işgal edilmiş bazı bölgeleri denetim altına almıştır.

Gerek Ermenistan gerek Batı ülkeleri tarafından Azerbaycan ordusunun böyle bir başarı gösterebileceği beklenmiyorken, Azerbaycan ordusunun Ermeni saldırılarını durdurması, ardından püskürtmesi ve toprak kazancı sağlaması üzerine Ermenistan, Rusya ile aralarında yapılan "Sınırların Korunması İşbirliği Anlaşması"nı gerekçe göstererek Rusya'nın bu savaşa müdahale etmesini resmen istemiştir.

Rusya bu stratejik noktada Ermenistan'a olumsuz yanıt vermiş, aralarındaki anlaşmanın bu sorunu karşılamadığını bildirmiş ve Ermenistan için yapılacak en iyi hareketin, daha önce işgal ettiği toprakları terk etmek olacağını belirtmiştir.

10 Kasım 2020 tarihinde Rusya kesin ateşkesin sağlanması yönünde ağırlığını koymuş ve Azerbaycan askeri güçlerinin daha da ileriye gitmesini engellemiştir.

Ermenilerin, çekildikleri kentleri yakıp yıkmaları neticesinde, Azerbaycan'ın tamamı yıkılmış olan kent ve kasabaları yeniden inşa etmesi gerekmektedir. Ayrıca bölgenin mayınlardan temizlenerek güvenli bir duruma getirilmesi ihtiyacı da bulunmaktadır.

Bu bölgenin tamamen imar edilecek olması, köylerin, kasabaların yeniden kurulacak olması, ayrıca yaklaşık bir milyon göçmenin eski yurtlarına dönecek olması bölgede çok ciddi bir ekonomik devinimin başlayacağı anlamına gelmektedir.

Dağlık Karabağ ile birlikte, Nahçıvan arasında karayolu bağlantısının kurulması ekonomik ve stratejik açıdan büyük önem arz etmektedir. Son derece önemli olan bu geçiş yolu, Türkiye ile Azerbaycan'ın bir asır sonra kesintisiz birbirine bağlanmasını sağlayacaktır.

Halihazırda, Türkiye ile Azerbaycan arasında Iğdır'dan başlayıp Bakü'ye ulaşan karayolu 927 km'dir. Yeni açılacak karayolu ile bu mesafe 650 km'ye inecektir. Böylece Gürcistan veya İran üzerinden zorlukla sağlanan ulaşım yerine daha kısa bir iletişim yolu ortaya çıkacaktır. Ayrıca, ticaret ve her türlü gümrük işlemlerinin sadeleşmesi imkanı da doğmuş olacaktır.

Bu yeni ulaşım ağı ile Türkiye, Azerbaycan ve Orta Asya arasında doğrudan iletişim sağlanmış olacaktır. Ayrıca, 2018 yılında yapımına başlanan Kars-Iğdır-Nahçıvan demiryolu hattının uzatılması da gündeme gelecektir.

Bu yeni koridor sadece karayolu ile yapılan ticareti değil, petrol ve doğalgaz ulaşımını da etkileyecektir. Azerbaycan gazı İran'dan geçerek Türkiye'ye ulaştığı için İran'a bir komisyon ödenmektedir. Yeni açılacak bu koridorla Azerbaycan gazı Türkiye'ye doğrudan ulaşmış olacaktır.

Bunlara ilave olarak, Türkmen gazının bu kanalla Türkiye'ye ulaşma olanağı da mümkün olabilecektir. Hatta ileride "Trans-Hazar" boru hattı projesinin yeniden gündeme gelerek, hattın Avrupa'ya ulaşması söz konusu olabilecektir.

GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

Azerbaycan, 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra, önemli siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya gelmiştir. SSCB döneminde sistemli olarak Cumhuriyetler arasında bağımlılığı bir anlamda zorunlu kılan ekonomik yapının ani çöküşü, pazar ekonomisine geçişte; ekonomik, siyasi, hukuki bir alt yapının olmaması, teknolojinin eski olması, serbest piyasa modelinin bilinmemesi, Ermenilerin işgalci tutumu sonucu toprakların %20'sinin kaybedilmesi, 1 milyon kişinin kendi ülkesinde mülteci durumuna düşmesi ve benzeri nedenlerle üretim durma noktasına gelmiş, sonuç olarak da ekonomi üzerinde inisiyatif tamamen kaybedilmiştir.

20 Eylül 1994 tarihinde “Asrın Anlaşması” olarak adlandırılan Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi ile dünyanın önde gelen petrol şirketleri arasında “Hazar Denizi'nin Azerbaycan'a ait bölümünde Azeri, Çırağ, Güneşli Yataklarının Birlikte İşlenmesi ve Paylaşılması Hakkında” ilk Anlaşma imzalanmıştır.

Yeniliklere hızla adapte olan Azerbaycan, SSCB'nin dağılması ile uzmanlaşma ve iş bölümüne dayalı ekonomik yapılanmanın sona ermesine, Ermenistan savaşı ve Çeçenistan sorunu nedeniyle, ülke sanayi için gereken ara mallarının ithalat yollarının kapanmasına rağmen bütün bu darboğazları aşmayı başarmıştır.

Azerbaycan ekonomisinde, sanayi sektörünün önemli bir bölümünü yaklaşık 20 yıl önce kurulan ağır sanayi oluşturmaktadır. Ağır sanayi içinde en önemli sektörler demir, alüminyum ve çimento olup, çoğu petrol sanayinin gelişiminden sonra ihmal edilmiştir. Ülke sanayisinin tekrar canlanmasına yönelik olarak, Azerbaycan'da 2014 yılı “sanayi yılı” olarak ilan edilmiştir.

Petrol fiyatlarının yüksek seyrettiği dönemde hızla büyüyen ve parlak bir dönem geçiren Azerbaycan, 2014 yılının ikinci yarısında görülmeye başlanan petrol fiyatlarındaki düşüşten en çok etkilenen ülkelerin başında gelmiştir.

Ülkede, gelirlerin azaldığı bir yıl içinde %100'ü bulan devalüasyonlar sonucunda risklerin önlenmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için gerekli olan kapsamlı bir reform hazırlığına girişilmiştir. İlk aşamada, gümrükler, transit geçişler, bankacılık ve vergi sistemi ile üretim ve ihracat teşviklerinde bunun yansımaları görülmüştür.

Azerbaycan ekonomisini çeşitlendirmek amacıyla hazırlanan milli ekonomiye ve on bir farklı sektöre ilişkin stratejik yol haritası Cumhurbaşkanı Aliyev tarafından 6 Aralık 2016 tarihinde onaylanmıştır.

Ülkede konut inşası, kırsal altyapı çalışmaları ve ulaşım altyapısının iyileştirilmesi nedeniyle inşaat sektörü, ulaşım ve iletişim alanlarında yaşanan gelişmelerden dolayı da hizmet sektörü hızlı bir büyüme göstermiştir.

2017 yılında Azerbaycan ekonomisinde hafif bir toparlanma yaşanmıştır. Azerbaycan Devlet İstatistik Komitesi tarafından açıklanan verilere göre, 2017 yılında Azerbaycan'ın GSYH'si 70.135,1 milyon Manat (40.750,1 milyon ABD Doları) olarak gerçekleşmiş olup, 2016 yılı ile kıyaslandığında %0,1 oranında artış kaydedilmiştir. GSYH'nin %62,8'i petrol dışı sektörlerde, %27,2'si ise petrol-gaz sektöründe üretilmiştir.

2018 yılına gelindiğinde petrol dışı sektörler %1,8, sanayi üretimi %1,5, tarım sektörü ise %4,6 büyümüş, ülkenin döviz rezervi ise 45 milyar ABD Doları'na yükselmiştir.

2019 yılında ise, GSYH 2018 yılına göre %2,2 artış göstererek 81.681,0 milyon Manata (48.047,6 milyon Dolar) ulaşmıştır. Kişi başına düşen GSYH 8.247,0 Manat (4.851,2 Dolar) olmuştur. 2019 yılında GSYH'nın petrol dışı sektörlerdeki üretimi %3,5, petrol sektöründe ise %0,4 oranında artmıştır.

GSYH'nın %41,4'ü sanayi, %10,0'u ticaret ve ulaşım araçlarının tamiri, %7,3'ü inşaat, %6,0'sı ulaşım ve depo, %5,7'si tarım, orman ve balıkçılık, %2,4'ü turizm, %1,8'i telekomünikasyon ve bilişim, %16,7'si ise diğer sektörlerde üretilmiş olup, vergiler GSYH'nın %8,7'sini teşkil etmiştir.

IMF verilerine göre Azerbaycan, 2020 yılı itibariyle 195 ülke arasında dünyanın 89. büyük ekonomisidir. 2020 yılında 42 milyar ABD Doları olacağı tahmin edilen GSYH'nın 2021 yılında 45 milyar ABD Doları olması beklenmektedir. 2020 yılında %4 oranında azalması beklenen GSYH'nın, 2021 yılında %2 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Azerbaycan, 2020 yılında 4125 ABD Dolarlık kişi başına düşen milli gelir ile dünyada 109. sırada yer almaktadır. 2020 yılında ülkede %3 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2025 yılında %3,2 olacağı, ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının ise 2020 yılında %6,5 olacağı ve işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 66. sırayı alacağı tahmin edilmektedir.

	2018 ^a	2019 ^a	2020 ^b	2021 ^b	2022 ^b	2023 ^b	2024 ^b	2025 ^b
GSYH (cari fiyatlar - milyar \$)	47,11	48,05	41,67	45,02	47,32	49,7	52,16	54,74
GSYH Büyüme (sabit fiyatlar - %)	1,5	2,2	-4	2	1,6	1,7	1,7	1,7
Kişi başına düşen milli gelir (cari fiyatlar - \$)	4 760	4 814	4 125	4 404	4 575	4 747	4 923	5 105
Tüketici fiyat enflasyonu (ort. - %)	2,3	2,7	3	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2
Toplam Yatırımların GSYH'ya Oranı (%)	20	20,3	14,4	16,9	17,5	18,1	18,6	19
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	4,9	4,8	6,5	5,8	5,7	5,6	5,6	5,5

Kaynak : IMF, a : gerçekleşen, b : tahmin

Azerbaycan'da yıllar itibariyle petrol dışı alanlarda yapılan yatırımlar artış kaydetmesine rağmen, IMF tarafından ülkede enerji sektörü dışında kalan sektörlerin halen oldukça zayıf görüldüğüne dikkat çekilmektedir. Özellikle, gelişmemiş hukuk sistemi, rekabet koşulları ve finansal sistemde yaşanan sorunların petrol dışı alanların büyümesinin önündeki en önemli engeller olduğu belirtilmektedir.

Azerbaycan'da ekonominin büyük bir bölümü hala devlet tarafından yönetilmektedir. Pek çok kamu işletmesi kendi alanlarında tekeldir. Söz konusu işletmeler yüksek fiyatlar belirlemede ve mal arzını kısıtlamakta olup, çoğu zaman mal alımında da önemli bir paya sahip bulunmaktadır. Bankacılık hizmetleri de sektördeki varlığın yarısından fazlasını oluşturan iki devlet bankası tarafından yönetilmektedir.

Dış Ticaret

2019 yılında 20 milyar ABD Dolarlık (%1 artan) ihracatla dünyada %0.1 pay ile 70. sırada yer alan Azerbaycan'ın ihracat yaptığı başlıca ülkeler İtalya, Türkiye, İsrail, Hindistan ve Almanya'dır.

Ülkenin ihracatında Türkiye %15 pay ile 2. sırada yer almaktadır.

Ülkenin ihraç ettiği başlıca ürünler; ham petrol, petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar, petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, domates (taze/soğutulmuş) ve altındır (platin kaplamalı altın dahil).

2019 yılında 14 milyar ABD Dolarlık (%19 artan) ithalatla dünyada 87. sırada olan ülkenin ithalat yaptığı başlıca ülkeler Rusya, Türkiye, Çin, İsviçre ve ABD'dir. Ülkenin ithalatında Türkiye %12 pay ile 2. sıradadır.

Azerbaycan'ın ithal ettiği başlıca ürünler; altın (platin kaplamalı altın dahil), otomobiller, petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, buğday ve mahlut, tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlardır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan yabancı yatırımlar Azerbaycan'ın ekonomik canlanmasında anahtar rol oynamıştır.

Azerbaycan ülkedeki ekonomik sorunların aşılması ve istikrarın sağlanması neticesinde özellikle petrol çıkarma ve işleme sanayi bakımından yabancı yatırımlar açısından çok cazip bir pazar haline gelmiştir. Ülke ekonomisi çift yapılıdır. Bir yandan petrol (hidrokarbon) ve ona bağlı hizmetler ile inşaat sektörlerinde hızlı bir gelişme eğilimi gözlenirken, diğer yandan petrol dışı sanayi sektörlerinde yatırım eksikliği gözlenmektedir. Bunun sonucunda petrol dışı sektörlerde düşük istihdam, yetersiz vergi geliri ve ihracat dolayısıyla da ithal ürünlerinde rekabetle başa çıkamama gibi sorunlar yaşanmaktadır.

Doğrudan yabancı yatırımların önemli kısmı petrol üretimi ve çıkarımı alanlarına olmuştur. Sermaye yatırımlarının %60 gibi önemli bir oranı hidrokarbon sektöründedir. Son on yıl içerisinde Azerbaycan'a gerçekleştirilen doğrudan yabancı yatırım girişleri, büyük ölçüde Azerbaycan'ın cari açıklarını finanse etmiş ve ekonomik büyümenin itici gücü olmuştur.

TÜRKİYE- AZERBAYCAN İLİŞKİLERİ

Siyasi İlişkiler

Türkiye, 30 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan Cumhuriyeti'ni 9 Kasım 1991'de tanıyan ilk devlet olmuştur. Diplomatik ilişkiler 14 Ocak 1992'de kurulmuş ve Bakü'de Başkonsolosluk olarak görev yapmakta olan temsilciliğimiz Büyükelçilik düzeyine yükseltilmiştir. Azerbaycan'da ayrıca Nahçıvan ve Gence Başkonsolosluklarımız faaliyet göstermektedir. Azerbaycan'ın ise Ankara'daki Büyükelçiliğinin yanı sıra İstanbul ve Kars'ta Başkonsoloslukları bulunmaktadır.

Türkiye'nin Azerbaycan ile ilişkileri çok boyutlu ve stratejik düzeydedir. Yoğun şekilde devam eden karşılıklı üst düzey ziyaretler, ilişkilerin arkasındaki en önemli itici güçtür. İki ülke devlet yetkililerinin göreve geldikten veya sembolik önemi haiz gelişmelerin ardından diğer ülkeyi öncelikli olarak ziyaret etmeleri şeklinde bir gelenek yerleşmiştir.

İkili ilişkilerin daha da güçlendirilmesi amacıyla 2010 yılında Cumhurbaşkanları düzeyinde Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) mekanizması tesis edilmiştir.

Azerbaycan ile tesis edilen üçlü ve dörtlü mekanizmaların toplantıları, bölgesel istikrar, barış ve refaha katkı sağlayan önemli mekanizmalardır.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki tek kara bağlantısını oluşturan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, ülkemizin Azerbaycan ile ikili ilişkileri açısından ayrı bir yer tutmakta olup, Azerbaycan halkı ile doğrudan bağlantı noktamızı oluşturmaktadır.

Ticari ve Ekonomik İlişkiler

Türkiye'nin Azerbaycan'a ihracatı; ihraç ürünlerinin bu ülkede tanınmaya başlaması, Türk şirketlerinin Azerbaycan piyasasında şube açmak suretiyle Türkiye'den ithalat yapması ve bu malları iç piyasada pazarlaması gibi nedenlerle 1993 yılından bu yana yükselme eğilimi göstermektedir. Ancak, yüksek gümrük vergisi oranları nedeni ile iki ülke dış ticareti potansiyelinin gerisinde kalmaktadır.

2019 yılında ÷lkeye ihracatımız 2 milyar ABD Doları'dır. Bir önceki yıla göre ihracatımız %21 artmıştır. 2019 yılında ÷lkeden ithalatımız 3 milyar ABD Doları'dır. 2019 yılında ÷lkenin toplam ithalatımızdaki payı %1 olmuştur.

2020 yılında ise ÷lkeye olan ihracatımız 2,1 milyar ABD Doları iken aynı yıl Azerbaycan'dan 410,8 milyon ABD Doları tutarında ithalat yapılmıştır.

Türkiye'nin Azerbaycan'a olan ihracatında; makineler, mekanik cihazlar ve yedek parçaları, demir ve çelikten eşyalar, elektrikli makine, cihazlar ve yedek parçaları, mobilya, otomotiv, optik alet ve cihazlar, motorlu kara taşıtları ve yedek parçaları, mineral yakıtlar, petrol ve türevleri gibi ürünler önemli paya sahiptirler. Bunun yanı sıra Türkiye'nin ÷lkeye tuz, kükürt, taş, alçı ve çimento, kağıt, karton ve mamulleri, sabun ve müstahzarları, sebze ve meyveler gibi birçok üründe ihracat potansiyeli bulunmaktadır.

÷lkemizin Azerbaycan'dan ithalatında ise; petrol, doğal gaz, mineral yağlar, pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat, plastikler ve mamulleri, alüminyum ve alüminyumdan eşya, organik kimyasallar, bakır ve bakırdan eşya, demir ve çelik, ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler, kurşun ve kurşundan eşya ve gübreler başlıca ürünler olarak yer almaktadır.

2015- 2020 yıllarını kapsayan Türkiye- Azerbaycan dış ticaret verilerine aşağıdaki tabloda yer verilmektedir:

(1000 ABD Doları)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2015	2 092 207	357 093	2 449 300	1 735 114
2016	1 387 886	328 044	1 715 930	1 059 842
2017	1 476 522	384 146	1 860 668	1 092 376
2018	1 701 927	408 428	2 110 355	1 293 499
2019	1 788 397	411 022	2 199 419	1 377 375
2020	2 086 640	410 706	2 497 346	1 675 934

Kaynak: TÜİK

Yatırım İlişkileri

Azerbaycan'ın ÷lkemizdeki yatırımları 19,5 milyar ABD Doları, ÷lkemizin Azerbaycan'daki yatırımları ise 11 milyar ABD Doları tutarındadır. ÷lkemizde, Azerbaycan sermayeli 2000 şirket faaliyet göstermektedir.

Türkiye'deki Azerbaycan sermayeli şirketlerin başlıca faaliyet alanları; toptan ve perakende ticaret, inşaat, gayrimenkul, kiralama, ulaştırma, haberleşme ve depolama hizmetleri, imalat sanayi, oteller ve lokantalar ile diğer toplumsal, sosyal ve kişisel hizmet faaliyetleri, tarım,

avcılık ve ormancılık faaliyetleri, sağlık işleri ve sosyal hizmetler, madencilik ve taş ocakçılığı, elektrik, gaz ve su hizmetleri, eğitim hizmetleri, mali aracılık hizmetleridir.

Azerbaycan'ın ülkemizdeki en önemli yatırımları SOCAR TURKEY ENERJİ A.Ş. ve TANAP DOĞALGAZ İLETİM A.Ş. tarafından yapılmaktadır.

Ülkemizin Azerbaycan'daki yatırımlarında önde gelen sektörler ise; bilgi ve iletişim, finans ve sigorta faaliyetleri, gıda, meşrubat ve tütün ürünleri sanayi ile inşaat olarak sıralanmaktadır.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Azerbaycan'da ACG (Azeri-Çıralı-Güneşli) (%6,75), Şah Deniz (%19) ve Alov (%10) projelerinde yer almaktadır. TPAO ayrıca, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı projesinde %6,53, Şah Deniz gazını Gürcistan-Türkiye sınırına taşıyan Güney Kafkasya Doğal Gaz Boru Hattı projesinde ise %19 hisseyle yer almaktadır.

Azertel A.Ş., Turkcell ile ortak olarak kurulmuş olup, Azerbaycan'daki ilk GSM operatörü olan AZERCELL'i kurmuştur. GSM sistem yatırımları, planlaması ve kurulum işleri ile iştiğal etmektedir.

Azerbaijan Coca-Cola Bottlers (ACCB) 1994 yılında kurulmuştur. Azerbaycan'da The Coca-Cola Company (TCCC) markalarından oluşan gazlı ve gazsız içeceklerin üretim, satış ve dağıtımını gerçekleştiren ACCB 80'i aşkın tat ve paket seçeneğini tüketicilerine sunmaktadır. Coca-Cola İçecek ACCB şirketinde %99,86 oranında ortaklığa sahiptir. ACCB Bakü fabrikası ile yaklaşık 9 milyonluk bir nüfusa hizmet vermektedir. ACCB, Azerbaycan'da petrol dışı sanayi kuruluşları sınıfında gerçekleştirilen ilk ve en büyük doğrudan yabancı sermaye yatırımlarından biri olmuştur.

Vize İlişkileri

Umuma mahsus, hizmet, hususi ve diplomatik Türk pasaport hamilleri 90 güne kadar vizeden muaf tutulmaktadır.

Cumhurbaşkanımızın Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in davetine icabetle 9-10 Aralık 2020 tarihlerinde Azerbaycan'a yapmış olduğu resmi ziyaret kapsamında 10.12.2020 tarihinde imzalanan protokol ile iki ülke vatandaşlarının sadece kimlik kartı ibraz etmek suretiyle Türkiye ve Azerbaycan'a gidebilecekleri karara bağlanmıştır.

Azerbaycan Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, Azerbaycan ve Türk vatandaşları 1 Nisan tarihten itibaren kimlik kartlarını sınır evrakı olarak kullanabileceklerdir.

Azerbaycan'dan Türkiye'ye karayolundan yapılacak seyahatler İran veya Gürcistan üzerinden yapılabilmektedir. Havayoluyla seyahat etmek için imkânlar daha geniş olup, her gün THY veya AZAL uçak seferleri bulunmaktadır.

MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ ALANINDAKİ İLİŞKİLERİMİZ

Türk mütcahitlik firmaları Azerbaycan pazarına ilk kez 1990 yılında giriş yapmıştır. Pazara girildiği tarihten 2021 yılı Şubat ayı sonuna kadar Türk mütcahitlik firmaları tarafından Azerbaycan'da 15 milyar ABD Doları tutarında 436 proje üstlenilmiştir.

Bu rakam ile Azerbaycan, Türk yurtdışı mütcahitlik hizmetleri kapsamında ülkemiz mütcahitlerinin en fazla proje üstlendiği 9., BDT ülkeleri sıralamasında ise 4. ülke konumunda yer almaktadır.

Azerbaycan'da birçok firmamız karayolu projeleri gerçekleştirmekte olup, bugüne kadar bu ülkede üstlenilen karayolu projelerinin toplam bedeli 3,9 milyar ABD Doları'nı bulmuştur.

2020 yılında Azerbaycan'da mütcahitlerimizce 343,8 milyon ABD Doları tutarında 20 proje, 2021 yılının ilk iki ayında ise, 265,5 milyon ABD Doları tutarında 1 proje üstlenilmiştir.

Azerbaycan'da üstlenilen başlıca projeler; TEKFEN İnşaat'ın üstlendiği Şah Deniz offshore petrol platformları, Bakü Olimpiyat Stadı ile SOCAR yeni yönetim binası projeleri, ÖZGÜN YAPI (BAYBURT) firmasının üstlendiği karayolu projesi, CENGİZ İnşaat'ın üstlendiği Şemkirçay su iletim hattı, baraj ve HES projesi, IC İÇTAŞ'ın (DIA) üstlendiği Şahdağ turizm kompleksi projesidir.

Öte yandan, DEMİRÖREN Grubu Azerbaycan Devleti'ne ait şans oyunları şirketi Azerlotereya devralmak üzere gerekli hazırlıklara başlamış, 2021 yılında KOLİN İnşaat Fuzuli ve Şuşa kentlerini birbirine bağlayan yol yapım projesini üstlenmiştir.

Diğer taraftan, CENGİZ Holding ise Azerbaycan ve Karabağ' da altın madeni çıkarılması ve işletilmesini teminen Azerbaycan Hükümeti'ne ait Azergold yönetimi ile görüşmelerini sürdürmektedir.

TÜRK MÜTEAHHİTLİK FİRMALARI TARAFINDAN AZERBAJCAN'DA ÜSTLENİLEN PROJELERİN YILLARA DAĞILIMI (1990 - 2021/Şubat)				
YILLAR	PROJE SAYISI	PROJE BEDELİ (ABD Doları)	KÜMÜLATİF PROJE BEDELİ (ABD Doları)	ORT. PROJE BEDELİ
2000 ve Öncesi	119	1.310.758.081	1.310.758.081	11.014.774
2001	2	7.536.874	1.318.294.955	3.768.437
2002	12	532.401.986	1.850.696.941	44.366.832
2003	10	80.373.897	1.931.070.838	8.037.390
2004	13	338.295.446	2.269.366.284	26.022.727
2005	5	58.669.029	2.328.035.313	11.733.806
2006	8	333.034.082	2.661.069.395	41.629.260
2007	13	673.500.551	3.334.569.946	51.807.735
2008	18	798.921.660	4.133.491.606	44.384.537
2009	18	672.304.545	4.805.796.151	37.350.253
2010	35	1.172.687.127	5.978.483.278	33.505.346
2011	44	1.011.613.371	6.990.096.649	22.991.213
2012	28	980.050.989	7.970.147.638	35.001.821
2013	23	3.139.173.842	11.109.321.480	136.485.819
2014	15	713.577.643	11.822.899.123	47.571.843
2015	13	1.107.553.902	12.930.453.025	85.196.454
2016	4	282.317.906	13.212.770.931	70.579.477
2017	9	276.785.301	13.489.556.232	30.753.922
2018	9	372.173.757	13.861.729.989	41.352.640
2019	17	556.217.957	14.417.947.946	32.718.703
2020	20	343.810.951	14.761.758.897	17.190.548
2021	1	265.494.320	15.027.253.217	265.494.320
TOPLAM	436	15.027.253.217		

Firmalarımız, Azerbaycan'da bugüne kadar çok çeşitli altyapı ve üstyapı işleri üstlenmişlerdir. Bu işler kapsamında; kentsel altyapı ve boru hattı gibi çeşitli altyapı projeleri; enerji santralleri, petro-kimya tesisleri, endüstriyel tesisler ve depolama tesisleri gibi çeşitli sanayi tesisi projeleri; yol, köprü, tünel, havaalanı ve demiryolu gibi çeşitli ulaşım projeleri; konut, iş merkezi, idari bina, turizm tesisi ve sosyal-kültürel tesisler gibi çeşitli bina projeleri; baraj, içme suyu ve sulama gibi çeşitli su işleri projeleri mevcut bulunmaktadır.

TÜRK MÜTEAHHİTLİK FİRMALARI TARAFINDAN AZERBAJCAN'DA EN FAZLA İŞ ÜSTLENİLMİŞ İLK 10 FAALİYET ALANI (1990 - 2021/Ocak)			
SIRA	FAALİYET ALANI	PROJE BEDELİ (ABD Doları)	PAY
1	KARAYOLU/TÜNEL/KÖPRÜ	3.891.670.368	25,9%
2	DİĞER SANAYİ TESİSLERİ	1.940.019.314	12,9%
3	İDARİ BİNA	1.333.275.030	8,9%
4	PETROKİMYA TESİSİ	1.239.171.065	8,2%
5	BARAJ	819.286.006	5,5%
6	SPORTİF TESİS	773.043.770	5,1%
7	TURİSTİK TESİS	766.688.292	5,1%
8	SULAMA	458.982.283	3,1%
9	HAVALİMANI	432.741.436	2,9%
10	DEMİRYOLU	428.224.696	2,8%
	İLK 10 DIŞINDA KALAN	2.944.150.957	19,6%
TOPLAM		15.027.253.217	100,0%

Azerbaycan'da İş Üstlenmiş olan Firmalarımız :

- ARSAN Arıtma ve İnşaat A.Ő.
- CENGİZ İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ő.
- EMT ERİMTAN Müşavirlik Taahhüt Ticaret A.Ő.
- ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ő.
- GAMA Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj A.Ő.
- KAYI İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ő.
- KOLİN İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ő.
- MAKYOL İnşaat Sanayi Turizm ve Ticaret A.Ő.
- MESA Şirketler Topluluğu
- ÖZTAŐ İnşaat, İnşaat Malzemeleri Ticaret A.Ő.
- POLAT Yol Yapı Sanayi ve Ticaret A.Ő.
- TEKFEN İnşaat ve Tesisat A.Ő.
- TEPE İnşaat Sanayi A.Ő.
- TML İnşaat Sanayi Ticaret ve Turizm A.Ő.
- YAŐAR ÖZKAN Mühendislik ve Mütcahitlik A.Ő.
- ZAFER Taahhüt İnşaat ve Ticaret A.Ő.

Azerbaycan'da Üstlenilmiş olan Bazı Büyük Bedelli Projeler :

- şemkirçay Barajı ve HES İnşaatı (CENGİZ)
- Shah Deniz Gaz İhraç Terminali İnşaatı (TEKFEN)
- Bakü Olimpiyat Stadı (TEKFEN)
- SOCAR yeni yönetim binası projesi (TEKFEN)
- şahdağ turizm kompleksi (DIA)
- şuşa - Fuzuli yol projesi (KOLİN)

Son dönemde Azerbaycan'ın Karabağ' da işgalden kurtarılan bölgelerin yeniden imarına ilişkin olarak, özellikle bu ülkede yerleşik yapıya sahip olan ülkemiz müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmaları önemli projeler üstlenmekte ve süreci yakından takip etmektedirler.

Bölgede 27 milyar ABD Doları tutarında projenin hayata geçirilmesinin planlandığı ifade edilmektedir. Süreçte, ülkelerimiz arasındaki yakın ilişkilerin yanı sıra sektörel ortaklıklarımız ve olumlu geçmiş deneyimlerimiz çerçevesinde bölgede aktif rol üstlenerek Azerbaycan ekonomisine azami katkıda bulunacağımıza inanılmaktadır.

Türk teknik müşavirlik firmaları bugüne kadar Azerbaycan'da 380,1 milyon ABD Doları tutarında 263 proje üstlenmişlerdir. Bu rakamla Azerbaycan teknik müşavirlik firmalarımızın en fazla proje üstlendiği 2. ülkedir.

Üstlenilen projelerin sektörel dağılımına bakıldığında, 132,7 milyon ABD Doları ile (%34,9) su işleri, 104,5 milyon ABD Doları ile de (%27,5) karayolu projeleri başta gelmektedir.

Ülkede üstlenilen en büyük projeler Su Yapı'nın üstlendiği su temini projesi, Temelsu'nun üstlendiği su temini projesi, Proyapı'nın üstlendiği demiryolu ve karayolu projeleridir. Son dönemde Promota firması da demiryolu projeleri üstlenmektedir. Ayrıca, Proyapı firması 2020 yılı sonunda şuşa-Fuzuli-Ahmedabad yolunun danışmanlık işini almıştır.

Diğer taraftan, Bakü Ticaret Müşavirliğimizden edinilen bilgiye göre; Covid-19 salgını nedeniyle Azerbaycan'da müteahhitlik ve müşavirlik firmalarımızca yapımı devam eden projelerde herhangi bir iptal ve/veya durdurma durumu mevcut bulunmamaktadır.

Azerbaycan'da faaliyet gösteren firmalarımızın, vergi sisteminin basitleştirilmesi ve kolay anlaşılır hale getirilmesi, bankacılık sistemindeki ürünlerin arttırılması, kambiyo mevzuatı çerçevesinde şubelerle merkez arasındaki para transferlerinin kolaylaştırılması yönünde talepleri bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Azerbaycan gümrüklerindeki iyileştirme yönünde atılmış adımlar ve olumlu gelişmeler firmalarımızda büyük memnuniyet yaratmaktadır.

ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	9.02.1994	27.06.1997 / 23032
Türkiye-Azerbaycan Uzun Vadeli Ekonomik ve Ticari İşbirliği Programı ve İcra Planı	6.11.2007	20.01.2012 / 28179
Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması	6.11.2007	27.04.2013 / 28630
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	25.10.2011	02.05.2013 / 28635
Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Karma Ekonomik Komisyonu 9. Dönem Protokolü	19.02.2021	
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Tercihli Ticaret Anlaşması	25.02.2020	19.01.2021 / 31369